

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Pavla Krbka a soudců JUDr. Ivany Zlatohlávkové a JUDr. Pavla Hornáka ve věci žalobce **██████ M ██████ Ž ██████**, bytem v ████████████████████, zastoupeného Mgr. Michalem Dlabolou, advokátem se sídlem v Praze 7, U Studánky 250/3, proti žalované **Modré pyramidě stavební spořitelny, a. s.**, se sídlem v Praze 2, Bělehradská 128/222 (identifikační číslo 601 92 852), zastoupené JUDr. Luděkem Chvostou, advokátem se sídlem v Praze 1, Na Příkopě 854/14, o určení právního poměru, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 14 C 229/2015, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 26. 4. 2019, č. j. 14 Co 44/2019-330, t a k t o:

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 26. 4. 2019, č. j. 14 Co 44/2019-330, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 29. 8. 2018, č. j. 14 C 229/2015-276, **se ruší** a věc **se vrací** Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í

Žalobou z 13. 8. 2015 se žalobce domáhal, aby soud určil, že právní poměr účastníků řízení založený smlouvou o stavebním spoření č. ██████████ ze dne 14. 10. 2001 nadále trvá.

Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 29. 8. 2018, č. j. 14 C 229/2015-276, žalobu zamítl a žalobci uložil zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení 23.716 Kč. Soud prvního stupně neshledal naléhavý právní zájem na požadovaném určení, protože žalovaná považuje smlouvu o stavebním spoření za ukončenou a neplní povinnosti z daného závazkového vztahu; rozhodnutí o požadovaném určení by nevytvořilo pevný základ pro právní vztahy účastníků a nepředěšlo by dalším případným žalobám na plnění (§ 80 občanského soudního řádu).

Rozsudkem ze dne 26. 4. 2019, č. j. 14 Co 44/2019-330, Městský soud v Praze rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil a žalované přiznal na náhradě nákladů odvolacího řízení 16.940 Kč. Podle odvolacího soudu rozhodnutí o určení právního poměru je s to odstranit stav nejistoty účastníků ohledně dalšího plnění povinností ze smlouvy o stavebním spoření, tj. „zda má žalovaná nadále vést pro žalobce účet stavebního spoření, přijímat vklady, úročit a zajišťovat státní podporu, a zda žalobce může nadále vklady provádět.“ Naléhavý právní zájem na určení existence právního vztahu ze smlouvy o stavebním spoření je tedy dán. Pokud jde o věc samu, odvolací soud uzavřel, že naspořením cílové částky byl splněn účel smlouvy, která obsahově i formálně vyhovuje požadavkům zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, ve znění zákona č. 83/1995 Sb. (dále jen „zákon č. 96/1993 Sb.“). Doba trvání závazkového vztahu smlouvou založeného byla od počátku časově omezena naplněním účelu smlouvy, takže naspořením sjednané cílové částky právní vztah bez dalšího zanikl (§ 578 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013 /dále jen „obč. zák.“, § 603 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů). Zvýšení cílové částky přichází v úvahu jen na základě písemné dohody smluvních stran (článek 1 bod 2, článek 9 bod 1 všeobecných obchodních podmínek). „Nedohodnuté“ přespoření cílové částky, aniž účastník písemně požádal o její zvýšení, je výrazem faktického stavu peněžních prostředků na účtu stavebního spoření. Článek 9 bod 8 všeobecných obchodních podmínek proto upravuje „mechanismus“ určení úhrady stanovené sazebníkem úhrad za takto přespořenou cílovou částku, která se – pouze pro tento účel – automaticky stává novou cílovou částkou (rozdíl úhrady vzniklý navýšením cílové částky spořitelna zúčtuje k tíži účtu účastníka). Přespořování cílové částky prohlašují smluvní ujednání (všeobecné obchodní podmínky) za nepřipustné.

V dovolání, kterým napadl rozhodnutí odvolacího soudu, žalobce s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu týkající se interpretace právních úkonů vyjádřených slovy (§ 35 odst. 2 obč. zák.) oponuje závěru, že článek 9 bod 8 všeobecných obchodních podmínek upravuje jen výši poplatku za faktické přespoření. Podle názoru dovolatele přespořením (dosavadní) cílové částky smlouva nekončí a bez dalších podmínek „automaticky“ dochází ke zvýšení původní cílové částky na novou cílovou částku odpovídající nastalému přespoření (se zaokrouhlením na tisíce Kč nahoru). Navrhl, aby dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu změnil tak, „že žalobě ... vyhoví.“

Žalovaná ve vyjádření označila žalobcův výklad všeobecných obchodních podmínek stavebního spoření za nepřijatelný. Připomněla jeho „absurdní důsledek“ spočívající v časově a objemově doživotní formě spoření za nadstandardně výhodných podmínek. V závěru, že smluvní vztah založený smlouvou o stavebním spoření je vztahem dočasným, omezeným dosažením sjednané cílové částky, se ztotožnila s odvolacím soudem. Navrhla, aby dovolací soud dovolání zamítl.

Nejvyšší soud věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb., dále jen „o.s.ř.“).

Podle § 237 o.s.ř. platí, že – není-li stanoveno jinak – je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Podle § 241a odst. 1 o.s.ř. lze dovolání podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Dovolání nelze podat z důvodu vad podle § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a/ a b/ a § 229 odst. 3.

Přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen dovolací soud (srov. § 239 o.s.ř.).

Dovolání je přípustné, protože rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, závisí na vyřešení otázky hmotného práva (trvání právního vztahu ze smlouvy o stavebním spoření), při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu (§ 237, § 239 o.s.ř.).

Právní posouzení je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Stavební spoření je vymezeno jako *účelové* spoření spočívající v přijímání vkladů od účastníků stavebního spoření, v poskytování úvěrů účastníkům stavebního spoření, a v poskytování státního příspěvku fyzickým osobám - účastníkům stavebního spoření (srov. § 1 zákona č. 96/1993 Sb.).

Podle § 5 zákona č. 96/1993 Sb. uzavře účastník se stavební spořitelnou písemnou smlouvu o stavebním spoření (dále jen „smlouva“), ve které se zaváže ukládat u stavební spořitelny peněžní částky ve smluvené výši (odstavec 1). Cílová částka se rovná součtu přijatých vkladů, státní podpory, úroků z nich a poskytnutého úvěru (odstavec 6). Doba spoření začíná dnem uzavření smlouvy a končí poskytnutím úvěru nebo vyplacením uspořené částky, státní podpory a úroků z nich, nebo zánikem právnické osoby jako účastníka (odstavec 14).

Odvolací soud po doplnění dokazování listinou – Všeobecnými obchodními podmínkami stavebního spoření, schválenými rozhodnutím Ministerstva financí ze dne 31. 5. 2001, č. j. 353/36725/2001 – vyšel z toho, že žalobce a žalovaná uzavřeli 14. 10. 2001 smlouvu o stavebním spoření č. [REDAKCE] s cílovou částkou 300.000 Kč. Součástí smlouvy byly všeobecné obchodní podmínky (dále jen „VOP“) definující závazek žalobce naspořit dohodnutou částku, kterou bude mít po určité době k dispozici, spojený s nárokem na poskytnutí úvěru ze stavebního spoření. Podle článku 9 bodu 1 VOP byla žalovaná oprávněna „na písemnou žádost účastníka ... zvýšit cílovou částku stavebního spoření poté, co byla plně zaplacená úhrada za uzavření smlouvy. Úhradu z částky, o kterou byla cílová částka zvýšena, účtuje stavební spořitelna dle sazebníku úhrad k tíži účtu účastníka. Datum uzavření smlouvy se nemění.“ Článek 9 bod 8 VOP stanovil: „Přespořením cílové částky se rozumí stav, kdy zůstatek na účtu účastníka je vyšší než sjednaná cílová částka. Přespořování cílové částky není přípustné, v takovém případě účastník výslovně souhlasí s tím, že přespořenou částku zaokrouhlenou na celé tisíce Kč nahoru stavební spořitelna považuje automaticky za novou cílovou částku a rozdíl úhrady (viz odstavec 1), vzniklý navýšením cílové částky, stavební spořitelna účtuje k tíži účtu účastníka. Pokud účastník dodatečně vyjádří nesouhlas s tímto postupem, má stavební spořitelna právo smlouvu vypovědět.“ Žalobce, aniž by požádal o zvýšení cílové částky, ukládal na spořicí účet peněžní prostředky i poté, co byla dosažena sjednaná cílová částka 300.000 Kč. Dopisem z 15. 5. 2015 žalovaná informovala žalobce o jejím překročení s tím, že spořicí účet uzavírá a žádné vklady nebude přijímat.

Smlouva o stavebním spoření je soukromoprávní smlouvou upravující majetkové vztahy smluvních stran, tj. účastníků stavebního spoření a stavební spořitelny. Uzavírá se na určitou cílovou částku, které lze dosáhnout ukládáním pravidelných měsíčních nebo

mimořádných vkladů účastníka navyšovaných o státní podporu, úroky z vkladů a státní podpory nebo poskytnutím úvěru spořitelnou, resp. kombinací těchto způsobů, a tím dochází k naplnění účelu právního vztahu ze smlouvy o stavebním spoření. To, že je upravena zákonem č. 96/1993 Sb., který do právního poměru smluvních stran vsazuje prostřednictvím podpory státu při spoření prvek veřejnoprávní, nevylučuje použití občanského zákoníku jako legislativního základu všech občanskoprávních vztahů založených na zásadách právní rovnosti a autonomie vůle jejich subjektů.

V rozsudcích ze dne 24. 4. 2019, sp. zn. 33 Cdo 2367/2018, a ze dne 22. 5. 2019, sp. zn. 33 Cdo 2986/2018, Nejvyšší soud k institutu stavebního spoření, který zákon č. 96/1993 Sb. charakterizuje cílem (účelem), uvedl: „*Na dočasnost smluvního vztahu založeného smlouvou o stavebním spoření však nelze usuzovat z vymezení cíle spoření; to ostatně vyplývá z ustanovení § 5 odst. 6 zákona č. 96/1993 Sb., který – není-li v individuálním případě sjednáno jinak – konec doby spoření, tj. zánik právního vztahu smlouvou založeného, spojuje nikoliv s naspořením sjednané cílové částky, ale s vyplacením uspořené částky, státní podpory a úroků z nich.*“ Způsoby, jimiž zaniknou subjektivní práva a povinnosti tvořící obsah právního vztahu ze smlouvy o stavebním spoření, vyplývají ze smluvních ujednání a ze všeobecných obchodních podmínek, jejichž výkladem ve smyslu § 35 odst. 2 obč. zák. Nejvyšší soud již ve zmíněných rozhodnutích dospěl k následujícímu závěru: „*Zvýšení a snížení cílové částky, změna varianty rozlišuje ve vztahu ke zvýšení cílové částky, kterou má vždy za změnu smlouvy o stavebním spoření, dva případy: a) zvýšení dohodou smluvních stran při splnění předpokladů pro přidělení cílové částky (srov. oddíl V čl. 12 VOP) a b) zvýšení tzv. přespořením, což je stav (obecně deklarovaný jako nepřípustný), kdy zůstatek na účtu převyšuje sjednanou cílovou částku, a to nejen v důsledku připsání úroků nebo státní podpory, ale i přijetím plateb od účastníka na účet stavebního spoření.*“ Aniž by se vyžadoval (dodatečný) souhlas stavební spořitelny, platí, že novou cílovou částkou se stává zůstatek peněžních prostředků na účtu.

Platí tedy, že ujednání o „automatickém“ navyšování cílové částky pokračujícím spořením žalobce, jež nepopírá účel smlouvy o stavebním spoření, vylučuje úvahu o omezení trvání právního vztahu založeného smlouvou o stavebním spoření ve smyslu § 578 obč. zák. Otázku, zda je přípustné ve smlouvě o stavebním spoření, která musí mít písemnou formu, dohodnout, že sjednaná cílová částka spoření se – v určité předvídané situaci – „*neformálně*“ bez dalšího změny, dovolací soud řešit nemusel.

Lze uzavřít, že otázku, pro niž bylo dovolání připuštěno, vyřešil odvolací soud v rozporu s tím, co je uvedeno shora. Nejvyšší soud napadené rozhodnutí podle § 243e odst. 1 o.s.ř. zrušil; protože kasační důvody se vztahují i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil i je a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2, věta druhá, o.s.ř.).

Soudy nižších stupňů jsou vázány právním názorem dovolacího soudu (§ 243g odst. 1, věta první, § 226 odst. 1 o.s.ř.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 28. 4. 2020

JUDr. Pavel Krbek v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení: Viktor Kramář, DiS.